

Geslaagde Herdwickdag in Latemse natuurgebieden

De Latemse Herdwickschappen konden hun ogen en oren ongetwijfeld niet geloven. Eerst kwam een groot aantal tweebenige sujetten hun rust op het vreedzame domein Gevaert-Minne verstoren. Even later werd hun prachtige wintertooi herleid tot een zielig hoopje wol. Maar al is het geen gezicht om als een geplukte kip rond te lopen, die scheerbeurt kwam zeker niet ongelegen na de aanhoudende warmte van de voorbije weken.

CHRIS BALCAEN

Zaterdag 30 april was er voor de tweede keer een speciale activiteit voor de peters en meters die het natuurbeheerproject met Herdwickschappen ondersteunen. Die Herdwickdag ging gepaard met een aperitiefmoment en heel wat uitleg over het reilen en zeilen van het schapenproject. Met de voorstelling van een mooie kudde

Leuk zo'n lammetje.

Herdwicks en prachtige stukjes waardevolle natuur leverden Tom Embo en Peter Van Herp het sprekende bewijs dat de financiële ondersteuning van de peters en meters goed besteed is. Dat het initiatief een belangrijke en nog betaalbare bijdrage levert aan het natuur- en waterbeheer van de gemeente mag blijken uit de groeiende belangstelling van de Latemse en Gentse overheid om het project uit te breiden naar andere verwaarloosde gebieden. Zo zullen de dieren onder meer worden ingezet op braakliggende stroken van het containerpark aan de Lijnstraat. Naarmate ze geleidelijk aan struiken en bomen wegknabbelen, produceren ze natuurvriendelijke open terreinen die binnen afzienbare tijd zeldzame fauna en flora lokken en voor ideale buffergebieden zorgen.

Rust op het domein Gevaert-Minne

De familie Gevaert-Minne schonk haar domein aan de gemeente op voorwaarde dat er een museum zou worden ingericht en dat de natuur behouden zou blijven. Het domein is in de eerste plaats een pleister- en rustplaats voor drachtige oaien of dieren met lammeren. Onder de ogen van de arbeiders die aan de restauratie van het museum werken, werd in maart het eerste lammetje geboren. Dit jaar staat hun aantal al op 26. Op 30 april moesten nog twee oaien werpen. Om alle gezondheidsrisico's

te vermijden, blijven pasgeboren lammetjes één tot twee dagen op stal.

Naast de weide met oaien zijn de vier rammes te bewonderen waarmee het project in 2008 begon: de bazen Fanjo en Freddy, en de doetjes Fritz en Federal. Tarzan is de veelbesproken nieuwe stamboekram die Tom, Peter en Arne in november vorig jaar persoonlijk uitkozen tijdens een reis naar het Engelse Lake District, het thuisland van de Herdwickschappen. Omdat Tarzan lief is, maar toch dominante neigingen vertoont, staat hij voorlopig nog apart. Al is het wel de bedoeling om hem later samen te brengen met de brave Fritz en Federal op het scoutsterrein naast de Westerplas. Van de Westerplas zelf zijn alle schapen tijdelijk weggehaald om het broedseizoen en de rust van de talrijk aanwezige vogels niet

Herdwicks aan het werk aan de Nazarethbeek.

te verstoren. Overigens gaan de schapen regelmatig in de verhuustrailer. Zo hebben de vier rammen anderhalve maand een boomgaard in het Parkbos begraaft, maar ze keerden terug voor de jaarlijkse scheerbeurt.

Af en toe hebben de vrijwillige schapenhouders af te rekenen met onverwachte problemen. Aldrin, die zich aanvankelijk voorbeeldig gedroeg en al voor nakomelingen zorgde bij de Waalse zustervereniging Natagora, ontsnapte meermaals naar de burens. Om de vrede te bewaren, werd hij weggehaald en kreeg hij een nieuwe plek in de Muynckhammen. En ook voor Aron, pater familias van de Vlaamse Herdwicks, moest een oplossing gevonden worden nadat hij als ouderdomsdeken werd verstoten uit de groep rammen. Na enkele jaren namen de jonge dieren de heerschappij over – zo gaat dat ook in de natuur. “Natuurbehoud is onze eerste prioriteit,” zegt Tom Embo. Hij wijst naar een onopvallend gaasje tussen het gras. “De woonplaats van een *driehoornmestkever*, een spectaculair diertje dat van een zandige bodem houdt en zich voedt met de keutels van schapen. Hij is nachtactief en staat op het menu van de *laatvlieger*, een grote vleermuissoort.”

Topniveau in stamboekwerking

Volgens Tom Embo komt het erop aan een zo goed mogelijk evenwicht te vinden tussen dierenwelzijn en milieubescherming. “Mest en bloed worden preventief onderzocht.” Hij geeft toe dat de stapel niet gespaard blijft van allerlei kwalen. “Wij hebben het nadeel dat natte biotopen, waar onze schapen worden ingezet om buffercapaciteit te creëren, nogal wat gezondheidsproblemen teweegbrengen. Het komt er dus op aan de dieren goed te controleren, wat we ook dagelijks doen.” Zo is er de wolparasiet, die de wol op sommige plekken doet verdwijnen. Verder zijn er ook problemen met wormen, die leverbot veroorzaken. Ook is er de gevreesde ziekte myasis, teweeggebracht door vliegen die eitjes leggen in de pels, waarna de maden zich in het vlees van de dieren boren.

Ingrijpen is dus nodig, maar veel preventieve producten uit de landbouw zijn schadelijk voor het milieu. Daarom kiest een milieuvriendelijke preventieve aanpak voor kortwerkende producten. Hiervoor werken de Herdwickherders samen met een vaste veearts uit de traditionele landbouw. Die vindt het zelf een uitdaging om middelen te gebruiken die het milieu zo weinig mogelijk belasten. Het voorbeeld op dit vlak is Nederland, waar ze op dit gebied al veel verder staan. Tevens trachten men de problemen te concentreren. Zo worden behandelde dieren nooit op de Westerplas gezet, omdat daar zeldzame keversoorten leven.

Buffercapaciteit winnen op graslandvegetatie

Van het domein Gevaert-Minne ging het met de fiets of auto naar de Nazarethbeek. De natte grond naast de brede, schilderachtige beek is vooral bedoeld als overstromingsgebied. Zo te zien is er op dit vroegere landbouwgebied nog veel werk aan de winkel. Op de grond wemelt het van de putten, graspollen, struiken en lage bomen. “Naast het voordeel dat Herdwicks heel lieve en handelbare dieren zijn die soms als hondjes achter ons aanlopen, viel onze keuze op dit ras omdat 95% ook natte terreinen aankan. Na enkele jaren zal ook hier een open terrein ontstaan vol bloemetjes en zeldzame plantensoorten, maar vooral met een interessante buffercapaciteit,” verklaart Tom Embo.

Verscholen tussen de struiken vonden we de ooi Geluk, die werd gedekt door Fritz en een tweeling baarde. We zien ook een deze winter geïmporteerde ooi met een stevig ramlammetje – een zeer welgekomen nieuwkomer, omdat hij door zijn Engelse afkomst aan vaders zijde voor nieuw bloed in de stapel kan zorgen. Dat is vooral nodig omdat het enige rammetje uit Engelse ouders vorig jaar kort na de geboorte is gestorven.

Schapen kweken om natuur te beheren, loopt niet altijd van een leien dakje. “Volvassen schapen beschouwen water als een natuurlijke barrière, maar blijkbaar geldt dat niet voor jonge dieren. Een nieuw stel dat naar hier werd gebracht, sprong door het water alle kanten op.” Om dat euvel in de toekomst te vermijden, werd geïnvesteerd in een Engels systeem dat door middel van zonne-energie elektriciteit door de afrastering stuurt. Duur maar zeer efficiënt. “Eén aanraking met de omheining volstaat om de hele kudde binnen de afsluiting te houden,” lacht Tom.

Lammetje van Fritz en Geluk.

De Westerplas, pleisterplaats voor vogels

Na het voor velen onbekende natuurpareltje van de Nazarethbeek konden de bezoekers genieten van het overweldigende uitzicht over de Westerplas. Tussen de begroeiing en in de plassen wemelt het van water- en trekvogels, waaronder zeldzame soorten als *kemphaan*, *groenpootruiter*, *gele kwikstaart* en *krakeend*. Boven de plas scheren *boerenzwaluwen*, een soort die het al enige tijd moeilijk heeft in onze monotone landbouwgebieden en gedesinfecteerde stallen. “Dankzij de waardevolle natuur van de Westerplas en een paardenhouderij in de buurt telden we dit voorjaar 27 koppeltjes.” Tom adviseert de natuurvrienden om vooral 's avonds terug te komen. “In de schemering komen *grutto's* uit de Ooidonkmeersen naar hier om te foerageren en te baltsen en dan is het hier een gekwetter van jewelste.

De Westerplas is ook de plaats waar het Latemse Herdwickproject begon. In drie jaar tijd kregen de schapen de wilgenvegetatie rond de plas onder controle en zorgden ze voor een open gebied dat niet alleen

Ooien en lammetjes in het domein Gevaert-Minne, onder toezien oog van Erwin in sta-caravan.

een oase is voor allerlei vogelsoorten, maar ook een bufferbekken met waterbergend vermogen. Met een vernuftig systeem kan het waterpeil gevolgd en aangepast worden. Door de zuiverende rietvelden is het water van de Westerplas uitgegroeid tot veruit het zuiverste van heel Latem.

"Het Herdwickproject is heel arbeidsintensief. In principe werken we met drie vrijwilligers, op die manier is het nog net te doen, maar verdere uitbreiding wordt moeilijk. Gelukkig hebben we een goede samenwerking met de Latemse gemeentediensten. En wellicht zal ons team bin-

nenkort versterking krijgen van Bram. Die schapenkweker bezit een *border collie*, waardoor het heel wat gemakkelijker zal zijn om de schapen bijeen te drijven. Voor het beheer van onze gebieden zijn veertig tot vijftig schapen ideaal. Het nadeel is wel dat Vlaanderen slechts twee- tot driehonderd dieren telt, die allemaal afkomstig zijn van een beperkt aantal stamvaders. Om in teelt te vermijden, moeten we nieuw bloed uit Engeland halen," aldus nog Tom Embo.

Wil je zelf peter of meter worden van een Herdwickschaap, neem dan contact op met petervanherp@gmail.com.

Opnieuw spectaculair landschaps-herstel in de Latemse Meersen

TOM EMBO

In het kader van het Natuurinrichtingsproject Latemse Meersen werd enige jaren geleden midden in de Latemse Meersen met het voorkeurechtinstrument een landbouwloods, een akker en een betonweg aangekocht. De akker werd omgevormd tot grasland en de loods en betonweg werden in het eerste projectuitvoeringsplan afgebroken. De serres en toebehoren bleven in beheer bij de oorspronkelijke eigenaar. Helaas werden de gronden niet meer onderhouden en groeide de site al snel uit tot een plattelandskanker.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft nu in samenwerking met de gemeente Sint-Martens-Latem een tandje bijgestoken en de overeenkomst met de privé-eigenaar opgezegd en via aanbesteding de site laten saneren door een lokale aannemer. Natuurpunt zal er binnenkort de afsluitingen aanbrengen in functie van het begrazingsbeheer. Aangezien

intussen heel wat aansluitende akkers zijn verworven, creëren we hier een van de grootste hooi- en graaslandblokken in de Latemse Meersen. We zullen er ook een nieuwe recreatieve ontsluiting voorzien. Een wandelpad zal binnen de afrastering dwars door de betrokken velden lopen. Proficiat en dank aan alle betrokkenen voor de prima samenwerking.

Intussen heeft het gemeentebestuur van Sint-Martens-Latem ook beslist om zijn schouders te zetten onder het derde projectuitvoeringsplan van het natuurinrichtingsproject dat de Vlaamse Landmaatschappij in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos zal uitvoeren. Die derde fase moet een oplossing brengen voor de dramatische waterkwaliteit in het natuurgebied en ons een zuivere Meersbeek opleveren. Nu is het uitkijken naar een spoedige uitvoering.

Natuurpunt heeft dankzij de steun van de Vlaamse overheid en de gemeente Sint-Martens-Latem overigens ook een naaldhoutaanplant aangekocht in de Baarle Frankrijkstraat. Samen met eerder verworven percelen kan hierdoor in 2012 een nieuwe wandelverbinding worden aangelegd tussen de Kwakstraat-Berkenbosdreef en de Baarle Frankrijkstraat.

